

INE VOORHAM

Balanceren tussen hoop en wanhoop

VOORAF

In deze bijdrage staat het Leger des Heils centraal. Het Leger des Heils doet veel voor mensen, die te kampen hebben met chronische verslaving en/of psychiatrische problemen. Vaak zijn deze mensen thuis- of dakloos. Aan welke – vaak complexe - problemen moeten deze mensen het hoofd bieden? Welke mogelijkheden wendt het Leger des Heils aan? Hoe functioneert daarin het geloof, dat het anders moet en anders kan? Hoe kan aan deze mensen nog hoop worden geboden op een ander, een beter leven?

DOEN

Het Leger des Heils doet sommige dingen anders. De aanpak kenmerkt zich door een samenhangende systematiek in het bieden van hulp, zorg en steun in complexe problemen. Het grootste probleem is dat hulpvragers die aankloppen bij het Leger des Heils met meerdere moeilijkheden tegelijk kampen. Te veel om nog langer zelf het hoofd boven water te houden. Al die problemen zijn het Leger des Heils dus één zorg.

Het Leger des Heils richt zich met name op mensen die nergens anders terecht kunnen. Wij signaleren dat vijf tot tien procent van de bevolking tussen wal en schip dreigt te vallen. Mensen zonder helper. Dit is zo'n grote groep dat het Leger des Heils dat niet alleen aan kan. Daarom vragen wij voortdurend de aandacht van het publiek en de politiek.

Mensen staan centraal bij het Leger des Heils. Daarbij gaat het vaak om mensen die dreigen hun zelfstandigheid kwijt te raken. Dit kan betekenen, dat zij uit huis gezet worden, omdat schulden te hoog zijn opgelopen of de overlast te erg is. Het kan ook betekenen, dat ouders niet of onvoldoende in staat zijn de opvoeding van de kinderen gestalte te geven. Soms gaat het om oudere mensen, die vanwege hun leeftijd in een isolement dreigen terecht te komen. Of om mensen, die om welke reden dan ook geen deel meer nemen aan het arbeidsproces. Kortom: mensen die geen helper hebben en dreigen in de knel te komen.

ESSENTIËLE WAARDEN

In de hulpverlening staat het Leger voor een aantal essentiële waarden. Voorop staat het behoud of herstel van zelfstandigheid van de mensen die hulp zoeken. Dit kan gericht zijn op zelfstandig wonen, op zorgen voor een leefbare omgeving, op zelf in het onderhoud kunnen voorzien en op het herstel van sociale contacten en relaties. Daartoe krijgen mensen de zorg, de aandacht en de steun, die zij nodig hebben. Sturing en steun leiden tot maatschappelijk aanvaardbaar gedrag. Dat gedrag leidt tot veiligheid voor zichzelf en voor de omgeving. Een middel tot het bevorderen van het welbevinden is participatie in maatschappelijke verbanden. Iets tot stand brengen, zoals in arbeid, kan daarbij zeer helpen.

INDICATIE

Medewerkers van het Leger des Heils ervaren dagelijks de problemen om cliënten, die recht hebben op adequate gezondheidszorg, deze ook te laten krijgen. In Nederland wordt een systeem gehanteerd van indicatiestellingen, dat gebaseerd is op de doorsnee ingezetene van Nederland.

Daar komt bij, dat een indicatie voor de ene vorm van zorg vaak een contra-indicatie is voor een andere ook noodzakelijke vorm van zorg.

Het blijkt uit de praktijk, dat juist sociaal uitgesloten kenmerken hebben, die moeilijk eenduidig zijn te begrijpen. Zij hebben vaak meerdere problemen tegelijk. Iemand die verslaafd is en geen onderdak heeft, vraagt bij de woningcorporatie om huisvesting. Daar zal hem te verstaan worden gegeven, dat hij eerst iets aan zijn verslaving moet doen. Dan krijgt hij een huis toegewezen. Bij de verslavingszorg krijgt deze persoon als antwoord, dat er pas iets aan zijn verslaving gedaan kan worden, als hij over een vaste woon- en verblijfplaats beschikt.

Wie vanwege hoge schulden z'n huis is uitgezet, komt noodgedwongen terecht in een opvangvoorziening. Het is zaak om zo snel mogelijk weer eigen woonruimte te verkrijgen. Maar de schulden zijn een belemmering om opnieuw een huurwoning te kunnen krijgen. Schuldsanering is alleen mogelijk als men over een vaste woon- en verblijfplaats beschikt.

Het is duidelijk, hoe problematisch het wordt, als de hulpvrager geen huis heeft, verslaafd is en schulden heeft. En wat te denken als die persoon dan ook nog contacten heeft met justitie en hulp van de reclassering behoeft? En als hij ook nog problemen heeft met de opvoeding van de kinderen en hulp van de jeugdzorg nodig heeft? Of als hij lijdt aan psychische stoornissen?

TEGEN WANHOOP EN VOOR ZINGEVING

De Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg probeert mensen in kommervolle omstandigheden te helpen. Zij doet dat feitelijk, met concrete daden, op basis van haar christelijke identiteit.

Maar uitsluitend hulpverlening is niet voldoende. Medewerkers zijn geïnspireerd door hun christelijke levensover-

tuiging en vinden in elkaar de kracht om door te gaan en in staat te zijn dagelijks in aanraking te komen met hulpvragers in schijnbaar uitzichtloze posities. In de manier waarop hulp, zorg en diensten worden verleend, is zichtbaar, dat het Leger des Heils geen onderscheid maakt tussen een man of een vrouw. Er wordt niet gekeken uit welk land de hulpvrager komt, of hij of zij al dan niet in God gelooft, welke geaardheid hij of zij heeft. Drijfveer van alle activiteiten is de liefde van God voor mensen, zoals beschreven in het evangelie van Jezus Christus.

De medewerkers van het Leger des Heils doen er alles aan om samen met de hulpvragers de problemen in kaart te brengen en zoveel mogelijk op te lossen. Het is niet in woorden uit te drukken hoe moeilijk, spannend en inspannend dat soms kan zijn. Zij hebben vanuit hun persoonlijke geloofsbeleving voor zichzelf in het verrichten van dit werk zingeving gevonden. Daarnaast trachten zij een antwoord te zoeken in zeer uiteenlopende situaties om samen met de cliënt de zin van het leven te ontdekken.

Omdat het Leger des Heils werkt vanuit het evangelie van Jezus Christus, eist zij dat alle medewerkers naast vakbekwaam ook christen moeten zijn. Dat is niet altijd even eenvoudig, omdat de medewerkers van het Leger des Heils hulp, zorg en begeleiding geven aan een zeer diverse groep kwetsbare mensen. Hulpvragers kloppen in eerste instantie bij het Leger des Heils aan, meestal niet omdat er christenen werken, maar omdat zij daar goede hulp, begrip en aandacht hopen te krijgen.

HOPELOOS?

Deze kwetsbare mensen verkeren in een geheel andere positie dan de 'gewone leden' van de maatschappij. Hun dagelijkse leven wordt meestal grotendeels in beslag genomen door zorgen om eten, onderdak en hun vaak labiele gezondheidstoestand. Hun voorgeschiedenis zakt geleide-

lijk verder weg in een steeds mistiger wordende niet meer bereikbare wereld. Hun relaties met mensen uit hun verleden en met hun familieleden worden lossen of verdwijnen helemaal. Hoe langer zij in deze toestand verkeren hoe moeilijker het voor hen wordt om uit hun daklozenbestaan terug te keren naar de samenleving waarin ze vroeger verkeerden. Nieuwe kontakten of nieuwe relaties hebben vaak een heel ander karakter dan voorheen, omdat zij ontstaan in hun eigen wereld met lotgenoten, die ook weer hun eigen problemen hebben. Hoop op een betere toekomst zakt steeds verder weg, omdat een betere toekomst ook steeds meer buiten hun bereik komt.

Over het geheel genomen zijn er meer dan voldoende factoren, die hoop geen kans meer geven, die de hopeloosheid of zelfs wel de wanhoop vrij spel geven. Dit alles kan nog eens extra versterkt worden, als er psychiatrische problemen zijn, die mede oorzaak zijn van het dakloos zijn.

Voor de hulpverleners, die met deze situaties dagelijks worden geconfronteerd, is dit vaak extra moeilijk. Meestal reikt hun hulp niet verder dan een opvang van dag tot dag, zonder uitzicht op verbetering in de toekomst. Ze lopen op tegen een tweevoudig probleem. Ten eerste hebben ze te maken met de dagelijkse ervaring van machteloosheid ten aanzien van een meer structurele hulpverlening aan deze hulpbehoevende medemensen. Ten tweede is het voor henzelf een opgave om gemotiveerd te blijven in hun werk. In de hopeloosheid die zij dagelijks in hun werk tegenkomen moeten zij voor zichzelf de hoop levend houden om met hun werk door te blijven gaan.

TENSLOTTE

Een fatsoenlijk land zal zich tot het uiterste inspannen om ervoor te zorgen dat iedere inwoner in alle redelijkheid tot zijn recht kan komen. Overheden hebben daar een specifieke, faciliterende rol in.

In Nederland is een fijnmazig zorgstelsel ontstaan. Dat fijnmazig zorgstelsel leidt tot ingewikkelde en ondoorzichtige toegangswegen tot de zorg. Deze toegang wordt sterk bepaald door regels en indicaties. Het lijkt erop, dat er in Nederland mede door de individualisering een collectief ongenoegen ontstaat. De roep, dat het anders moet, klinkt steeds luider. Ik versta dat als een roep om een samenleving, waar iedereen tot zijn recht kan komen. Dat recht wordt niet gerealiseerd langs wetmatigheden.

Het overgrote deel van de Nederlandse bevolking heeft toegang tot de gewenste vormen van zorg. Vijf tot tien procent van de bevolking blijft van adequate vormen van hulp en zorg verstoken. Zij voldoen niet aan de indicatie-regels of hebben juist teveel indicaties om door hulp- of zorgverleninginstellingen, die ingericht zijn op het doen van een mono-aanbod, volledig geholpen te kunnen worden. Financiële en juridische ordeningsprincipes zijn bedoeld om de juiste zorg, tegen de juiste prijs op het juiste moment bij de juiste hulpvrager te krijgen. Zij werken voor deze groep contraproductief.

Organisaties als het Leger des Heils zien daar voor zichzelf een eigen taak weggelegd. Daarom besteedde het Leger des Heils in 2001 13 miljoen euro van het door de samenleving aan het Leger toevertrouwde geld aan ontschotter zorg. Zo kan het Leger proberen acute nood zo goed en zo snel mogelijk te lenigen.

Een andere, niet minder belangrijke taak is de samenleving te informeren over wat er speelt. Op basis van die informatie vraagt het Leger overheden en politici maatregelen te nemen, opdat ieder mens mee kan doen. Want het Leger des Heils vindt dat ieder mens ertoe doet, dat – ooit – de wijzer van de balans tussen wanhoop en hoop moet doorslaan naar de hoop.